

Fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler

Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet

Dette brevet erstatter brev av 14.12.2010 om "Føring av vitnemål og kompetansebevis for videregående opplæring i Kunnskapsløftet"

| | |
|---|-----------|
| 1 HJEMMELSGRUNNLAG FOR FØRING AV DOKUMENTASJON | 2 |
| 2 OVERSIKT OVER DOKUMENTASJONSTYPER | 2 |
| 2.1 DOKUMENTASJONSTYPER I VIDEREGÅENDE OPPLÆRING..... | 2 |
| 2.2 HVEM SKAL HA HVILKEN TYPE DOKUMENTASJON?..... | 3 |
| 2.3 KONTROLL AV FAGSAMMENSETNING..... | 3 |
| 2.4 GENERELL STUDIEKOMPETANSE..... | 3 |
| 3 FØRING AV VITNEMÅL | 3 |
| 3.1 FØRING I FELTET FOR STANDPUNKT- OG EKSAMENSKARAKTER..... | 4 |
| 3.2 STANDPUNKTKARAKTERER I ORDEN OG I ADFERD (OPPFØRSEL)..... | 5 |
| 3.3 EKSAMEN..... | 6 |
| 3.4 GODKJENNING AV REALKOMPETANSE..... | 7 |
| 3.5 FRAVÆR..... | 7 |
| 3.6 FRITAK FRA OPPLÆRING ELLER VURDERING MED KARAKTER..... | 8 |
| 3.7 FØRSTEGANGSVITNEMÅL..... | 9 |
| 3.8 DISPENSASJONER..... | 9 |
| 3.9 ØVRIGE PRINSIPPER FOR FØRING AV VITNEMÅL..... | 10 |
| 3.10 MERKNADER TIL VITNEMÅL..... | 13 |
| 3.11 TEKNISKE KRAV FOR FØRING AV VITNEMÅL..... | 15 |
| 4 FØRING AV KOMPETANSEBEVIS | 17 |
| 4.1 FØRING I FELTET FOR STANDPUNKT- OG EKSAMENSKARAKTER OG EKSAMENSFORM..... | 18 |
| 4.2 STANDPUNKTKARAKTERER I ORDEN OG I ADFERD (OPPFØRSEL)..... | 18 |
| 4.3 EKSAMENSKARAKTERER..... | 18 |
| 4.4 GODKJENNING AV REALKOMPETANSE..... | 18 |
| 4.5 FRAVÆR..... | 18 |
| 4.6 FRITAK FRA OPPLÆRING ELLER VURDERING MED KARAKTER..... | 18 |
| 4.7 GODKJENNING AV UTENLANDSK VG1/VG2..... | 18 |
| 4.8 ØVRIGE PRINSIPPER FOR FØRING AV KOMPETANSEBEVIS..... | 18 |
| 4.9 MERKNADER TIL KOMPETANSEBEVIS..... | 21 |
| 4.10 TEKNISKE REGLER FOR FØRING AV KOMPETANSEBEVIS..... | 23 |
| 5. OVERGANGSORDNINGER | 25 |
| 5.1 VEDRØRENDE IKKE BESTÅTT OPPLÆRING I REFORM 94..... | 25 |
| 5.2 OVERGANGSORDNINGER FRA REFORM 94 TIL KUNNSKAPSLØFTET..... | 25 |
| 5.3 FAG FRA KUNNSKAPSLØFTET SOM SKAL FØRES PÅ DOKUMENTASJON FOR REFORM 94..... | 27 |
| 5.4 PRINSIPPER FOR PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE I KUNNSKAPSLØFTET..... | 28 |

1 Hjemmelsgrunnlag for føring av dokumentasjon

Dokumentasjonsordningene for elever, privatister, lærlinger, lære kandidater, praksiskandidater og voksne i videregående opplæring i Læreplanverket for Kunnskapsløftet er fastsatt i forskrift til opplæringsloven:

<http://lovdata.no/for/sf/kd/kd-20060623-0724.html>

Bestemmelsene om rett til dokumentasjon og utstedelse av ny dokumentasjon for videregående opplæring er gitt i forskrift til opplæringsloven §§ 3-1, 3-38, 3-39, 3-42 til 3-47.

For elever som har fått opplæring ved en privat videregående skole med rett til statstilskudd, gjelder forskrift til privatskoleloven. Det er fastsatt tilsvarende bestemmelser om dokumentasjon mv. i denne forskriften, se særlig kap. 3. Det blir ikke vist eksplisitt til disse bestemmelsene her. Lenke til forskrift til privatskoleloven:

<http://lovdata.no/for/sf/kd/kd-20060714-0932.html>

Tilsvarende krav til føring av dokumentasjon mv. gjelder også for voksne, jf. forskrift til opplæringsloven kap. 4, med mindre noe annet særskilt fremgår.

Skoleeier må påse at vitnemålsføringen skjer i samsvar med reglene i personopplysningsloven:

http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/all/nl-20000414-031.html&emne=personopplysningslov*&

2 Oversikt over dokumentasjonstyper

2.1 Dokumentasjonstyper i videregående opplæring

Vitnemål:

Vitnemål kan dokumentere tre typer sluttkompetanse:

- Fullført og bestått opplæring Vg1, Vg2 og Vg3 i skole som gir generell studiekompetanse, jf. forskr. § 3-42.
- Fullført og bestått opplæring Vg1, Vg2 og Vg3 i skole som gir yrkeskompetanse, jf. forskr. § 3-42.
- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. forskr. § 3-42 og § 3-68

Det er mulig å få påført både studiekompetanse og yrkeskompetanse/bestått fagopplæring på samme vitnemål.

Unntak fra kravet om bestått fremgår av forskr. § 3-44.

Fagbrev eller svennebrev:

- Fullført og bestått fagopplæring iht. fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Kompetansebevis:

Kompetansebevis kan utstedes som dokumentasjon for videregående opplæring i de tilfellene der vilkårene for vitnemål eller fag- og svennebrev *ikke* er oppfylt, jf. forskr. § 3-45:

- Fullført, men ikke bestått fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet

- Fullført deler av opplæring som det i fastsatt tilbudsstruktur for Læreplanverket for Kunnskapsløftet gis vurdering i.

2.2 Hvem skal ha hvilken type dokumentasjon?

Oversikten viser hvilken type dokumentasjon som kan utstedes avhengig av opplæringsstatus/dokumentasjonsstatus:

| | Elev | Privatist | Lærling | Lære-kandidat | Voksen iht. oppl.lov | Praksis-kandidat |
|------------------------|-------------|------------------|----------------|----------------------|-----------------------------|-------------------------|
| Vitnemål | x | x | x | | x | (x)* |
| Fag-/svennebrev | x | | x | | x | x |
| Kompetansebevis | x | x | x | X | x | x |

* Vitnemål for praksiskandidat kan kun gis dersom kandidaten kan dokumentere fellesfagene som kreves for yrkesfag, jf. forskriften § 3-42.

2.3 Kontroll av fagsammensetning

Informasjon om krav til fagsammensetning for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-3, er gitt i rundskriv fra Utdanningsdirektoratet; Udir-08-2010, vedlegg 1:

<http://www.udir.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-8-2010-Kunnskapsloftet/>

2.4 Generell studiekompetanse

Minstekravene til generell studiekompetanse og spesielle opptakskrav til høyere utdanning er fastsatt i forskrift nr. 173 om opptak til høyere utdanning av 31. januar 2007:

http://lovdata.no/cgi-wift/wiftldles?doc=/usr/www/lovdata/for/sf/kd/kd-20070131-0173.html&emne=opptak*&&

2.5 Individuell vurdering

Reglene for individuell vurdering er hjemlet i forskrift til opplæringsloven:

<http://www.udir.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-1-2010-Individuell-vurdering-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>

Se også Udir-1-2010 "Individuell vurdering i grunnskolen og videregående opplæring etter forskrift til opplæringsloven kapittel 3":

<http://www.udir.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-1-2010-Individuell-vurdering-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>

3 Førings av vitnemål

Vitnemål er dokumentasjon som blir gitt for fullført og bestått treårig opplæringsløp som gir studiekompetanse og/eller yrkeskompetanse, ev. lengre opplæringsløp dersom læreplanen åpner for det. Vitnemål gis også som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-42 og 3-68.

På vitnemålet skal det føres standpunktkarakterer og eksamenskarakter i fag, standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel) og fravær, jf. forskrift til opplæringsloven §§ 3-42-3-47. Se for øvrig punkt 3.11.

Sluttvurdering skal føres i samsvar med den vurderingsordningen som er fastsatt i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Fag kan også være godkjent gjennom realkompetansevurdering, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-13. Unntaksvis kan det gis fritak for opplæring/vurdering, se nærmere pkt. 3.6.

Bestemmelser om føring av karakterer for elever og privatister er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-46.

Fagmerknad FAM12 "Karakter føres ikke" skal føres når faget ikke har sluttvurdering på opplæringsnivået, men likevel er avsluttet iht godkjent opplæringsløp (se punkt 3.9.5 om kryssløp).

Vitnemål for:

- elever utstedes av skolen, jf. forskr. §§ 3-42 og 3-43.
- privatister utstedes av skolen/fylkeskommunen, jf. forskr. §§ 3-42 og 3-43.
- lærlinger utstedes av fylkeskommunen, jf. forskr. §§ 3-42 og 3-68.
- voksne utstedes av fylkeskommunen, jf. forskr. §§ 3-42 og 4-34.

Det skal bare brukes formular for vitnemål fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

Vedlegg til vitnemål for videregående opplæring er et dokument som gir opplysninger om forhold knyttet til opplæringen som ikke kan føres som standpunktkarakter i fag eller i orden og adferd (oppførsel) eller som fag- eller vitnemålsmerknad. Vedlegg til vitnemål for videregående opplæring skal merkes med samme identifikasjonsopplysninger som vitnemålet og skal ha skolens stempel. Det skal kun føres vedlegg der det er særskilt opplyst om det i dette brevet.

3.1 Føring i feltet for standpunkt- og eksamenskarakter

Det fremgår av Læreplanverket for Kunnskapsløftet når det skal fastsettes standpunktkarakterer i fag, eksamensordning for fag og hvilke vurderingsuttrykk som skal føres på dokumentasjonen for hvert fag.

Karaktergradene føres med tall og bokstaver på vitnemålet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-4:

| | |
|----------------------------------|----------------------------------|
| 6 – seks - "framifrå kompetanse" | 3 – tre - "nokså god kompetanse" |
| 5 – fem - "mykje god kompetanse" | 2 – to - "låg kompetanse" |
| 4 – fire - "god kompetanse" | 1 – en - "svært låg kompetanse" |

Iht forskrift til opplæringsloven § 3-4 kan det i enkelte fag benyttes andre uttrykk enn tallkarakterer når dette går frem av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. De andre uttrykkene er:

- "bestått/ikkje bestått: for å få karakteren bestått skal eleven ha vist tilfredsstillande kompetanse i faget"
- "delteke/ikkje delteke"*.

Ved fag- og svenneprøve skal det ved vurderingen brukes en tredelt skala. I henhold til forskrift til opplæringsloven § 3-4 er denne:

- "bestått mykje godt: mykje god eller framifrå kompetanse i faget" (forkortelse: BM)
- "bestått: tilfredsstillande eller god kompetanse i faget" (forkortelse: B)

c) "ikkje bestått: svært låg kompetanse i faget." (forkortelse: IB)*

Karakteren for fag- og svenneprøven føres på rubrikken for eksamenskarakter.

I rubrikken for eksamens- og standpunktkarakter kan det i enkelte tilfeller føres vurderingene "Fritatt" eller "Godkjent", jf. punktene 3.1.2, 3.4, 3.6.1, 3.6.2, 3.6.3 og 3.6.4.

I noen tilfeller kan det også føres "IV" og "IM"* , jf. punktene 4.1, 4.3.1 og 4.8.1.

Bare godkjente fagkoder i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på dokumentasjon utstedt etter forskrift til opplæringsloven. I fag som føres med flere koder på vitnemålet (for eksempel skriftlig og muntlig vurdering i faget), er timetallet i faget knyttet til en av kodene.

* "ikkje bestått" og "ikkje delteke", "IV" (ikke vurderingsgrunnlag) og "IM" (ikke møtt) kan i utgangspunktet ikke framkomme på et vitnemål når vurderingen er gitt i fag som inngår i grunnlaget for bestått yrkes- eller studiekompetanse.

3.1.1 Nivå for føring av standpunkt- og eksamenskarakterer

I fellesfag føres standpunktkarakter for elever og eksamenskarakterer for elever og privatister på høyeste nivå sammen med omfanget for hele opplæringen med mindre læreplanen i faget angir annen føring, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-18. For elever føres programfag med standpunktkarakterer og eventuelle eksamenskarakterer på alle nivåer, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-46.

3.1.2 Høyeste nivå

I Læreplanverket for Kunnskapsløftet er det for enkelte fag fastsatt at privatister kan ta eksamen på høyere nivå og få godskrevet faget på lavere nivå, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-10. I disse fagene skal bare eksamenskarakteren/-e på høyeste nivå føres, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-46 tredje ledd. Det betyr at ev. karakterer på lavere nivå faller bort. Det vil si at privatisten ikke lenger har en valgmulighet om karakterer på lavere nivåer skal føres i fag de avlegger eksamen i på høyere nivå, såfremt de velger å få ført eksamenskarakteren på vitnemålet, se merknad til forskrift til opplæringsloven § 3-46 femte ledd i rundskriv Udir-1-2010. Dette gjelder alle fag som læreplanen fastsetter at kan godskrives når privatisten tar eksamen på høyre nivå (dvs. både programfag og fellesfag eller ev. kombinasjon av dette).

Det føres "Fritatt" i feltet for eksamenskarakter for fag på lavere nivå og fagmerknad FAM17 "Bestått fag høyere nivå". Eksamensform føres ikke. Dette gjelder uavhengig av om de har hatt eksamen tidligere på nivået eller ikke.

Dersom fag på lavere nivå er tatt tidligere føres det (i rubrikken for år) det året eksamens-/standpunktkarakter ble gitt. Dersom nivået ikke har karakter fra tidligere, føres det året høyeste nivå ble avlagt.

3.2 Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel)

På vitnemålet for elever føres vurdering i orden og i adferd (oppførsel) for siste årstrinn. Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel) føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev.

Karakterer i orden og i adferd (oppførsel) føres iht. forskrift til opplæringsloven § 3-6 som:

- "God" - vanlig god orden og vanlig god adferd (oppførsel).
- "Nokså god" - klare avvik fra vanlig orden og fra vanlig adferd (oppførsel).

- "Lite god" - brukes i ekstraordinære tilfeller ved store avvik fra vanlig orden og fra vanlig adferd (oppførsel).

3.3 Eksamen

For fag som har eksamen, skal eksamensformen føres på vitnemålet.

I forskrift til opplæringsloven § 3-30 er eksamensformene for eksamen som kan føres på vitnemålet fastsatt som følger:

| Eksamensform | Føres på dokumentasjon som |
|---------------------------|----------------------------|
| Skriftlig eksamen | S |
| Muntlig eksamen | M |
| Muntlig-praktisk eksamen* | MP |
| Praktisk eksamen | P |

* Privatisteksamen i naturfag (skriftlig og muntlig-praktisk eksamen med en felles karakter) føres på dokumentasjon med eksamensform MP.

Det skal ikke angis eksamensform for fagprøve-/svenneprøve, men det skal i stedet føres fagmerknad FAM27 "Fagprøve" eller FAM28 "Svenneprøve".

Det fremgår av kodeverket for Læreplanverket for Kunnskapsløftet hvilke fagkoder eksamensformene er knyttet til, jf. Fag- og læreplaner på [udir.no](http://www.udir.no):

<http://www.udir.no/grep>

3.3.1 Annullering av eksamen eller karakter til eksamen

Annullering av eksamen

Når eksamen i et fag er annullert av Utdanningsdirektoratet i henhold til forskrift til opplæringsloven § 3-37 første ledd, og det er gitt dispensasjonsvedtak for kravene til vitnemål i forskriften § 3-42, jf. § 3-37 fjerde ledd, føres det fagmerknad FAM04 "Eksamen annullert" og "Fritatt" i feltet for eksamenskarakter. Det skal føres vitnemålsmerknad om dispensasjonsvedtaket, jf. punkt 3.8, og vedtaket skal legges ved vitnemålet.

Annullering av karakter til eksamen

Når karakter til eksamen er annullert av fylkestinget eller den de bemyndiger i henhold til forskrift til opplæringsloven § 5-10, skal det føres fagmerknad FAM04 "Eksamen annullert" og "Fritatt" i feltet for eksamenskarakter. I slike tilfeller er det ikke nødvendig å søke Utdanningsdirektoratet om dispensasjon for kravene til vitnemål i henhold til forskriften § 3-42. "Fritatt" i dette tilfelle indikerer at elevens karakter skal regnes med i forhold til obligatoriske eksamener eller i forhold til krav for å oppfylle antall eksamener, se retningslinjer fra Utdanningsdirektoratet. Dersom eleven velger å gå opp til ny eksamen, som eleven har rett til etter § 5-10, erstatter eksamenskarakteren "Fritatt" og fagmerknad når ny eksamen er avholdt.

3.3.2 Avlyst eksamen

Eksamen kan bare avlyses som følge av force majeure, det vil si en hendelse utenfor skoleeiers/skolens og elevens kontroll som ikke kunne forutses og som det heller ikke med rimelighet kunne forventes at skolen/skoleeier eller eleven overvakt eller avverget virkningene av. Eksempler på force majeure kan være naturkatastrofer eller sykdom hos sensor kort tid før eksamen. Dersom eksamen er avlyst, føres en stiplet linje i rubrikken for eksamenskarakter og i rubrikken for prøveform og fagmerknad FAM36. Årsaken til at eksamen ikke er avholdt, angis i vedlegg til vitnemål for videregående opplæring. Det skal i tillegg foreligge dispensasjonsvedtak (se punkt 3.8) fra Utdanningsdirektoratet som føres med VMM17-19 når dette er en obligatorisk eksamen iht. læreplanen eller nødvendig for å oppfylle krav til antall eksamener.

3.3.3 Skriftlig eksamen i norsk som andrespråk for minoritetsspråklige

Minoritetsspråklige elever kunne i 2010 gå opp til skriftlig eksamen i norsk som andrespråk, jf. kunngjøring på [udir.no](http://www.udir.no) 22.01.2010.

http://www.udir.no/Artikler/_Eksamen/Eksamen-i-norsk-som-andresprak/?utskrift=1

Ordningen er videreført etter nærmere bestemte vilkår i 2011 og vil gjelde inntil ny ordning er fastsatt. Det er informert om ordningen på et eget brev fra Utdanningsdirektoratet.

http://www.udir.no/Brev/_eksamen/Forlengelse-av-overgangsordning-for-skriftlig-eksamen-i-norsk-som-andresprak-NOA-for-elever-og-privatister-med-kort-botid-i-Norge-videregaende-opplaring/

Eksamenen føres som egen linje på vitnemålet, og det benyttes både for elever og privatister fagkode NOR1049 når eksamen er på Vg3 (står sammen med standpunktvurdering i NOR1211 for elever). Det benyttes fagkode NOR1045 for eksamen i yrkesfaglige utdanningsprogram (står sammen med standpunktvurdering i fagkode NOR1206 for elever). De gamle privatistkodene (NOR1063) skal ikke benyttes for denne midlertidige ordningen.

For elever må omfang fjernes i begge tilfeller fra eksamenskoden (NOR1049 og NOR1045). For privatister skal omfang beholdes. Standpunkt karakter skal settes i henhold til ordinær læreplan og fagkode i Kunnskapsløftet.

Det føres vitnemålsmerknad VMM25:

"Skriftlig eksamen i norsk hovedmål erstattes av eksamen i norsk som andrespråk NOR1049 (el NOR1045) iht skriv fra Utdanningsdirektoratet".

Denne ordningen gjelder kun skriftlig eksamen i norsk som andrespråk. Alle som blir trukket ut /melder seg opp i eksamen i norsk muntlig, må opp til eksamen etter ordinær læreplan i norsk og ordinær kode for norsk muntlig benyttes.

3.4 Godkjenning av realkompetanse

Bestemmelser om realkompetansevurdering er gitt i forskrift til opplæringsloven § 4-13. Godkjent realkompetanse i hele fag føres på vitnemålet med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, "Godkjent" i rubrikken for eksamens karakter og fagmerknad FAM18 "Realkompetansevurdert". Eksamensform fylles ikke ut (tom).

3.5 Fravær

I videregående opplæring skal alt fravær i utgangspunktet føres på vitnemålet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-47. Fraværet skal føres i dager og timer. Enkelttimene regnes i 60 minutters enheter, jf. rundskriv Udir-08-2010 vedlegg 1 pkt. 1.1. Enkelttimer skal ikke konverteres til dager.

Lenke til rundskriv Udir-08-2010:

<http://utdanningsdirektoratet.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-08-2010-Kunnskapsloftet/>

Fravær føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev. Rektor avgjør om fravær for deltids elever, skal føres i dager og timer eller bare i timer, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-47 andre ledd.

Eleven kan kreve at årsaken til fraværet føres på et vedlegg til vitnemålet. Det vil da være eleven som har ansvaret for å dokumentere årsaken til fraværet og kreve at dette føres på vedlegget. Det må føres vitnemålsmerknad VMM16, se pkt. 3.10.

For fravær før 01.08.2009 gjelder følgende:

Rektor kan gi elever fri fra opplæringen i opptil 14 skoledager i et skoleår uten at disse dagene skal føres som fravær på dokumentasjonen. Det gjelder for eksempel fravær i forbindelse med arbeid som tillitsvalgt, politisk arbeid, hjelpearbeid, lovpålagt oppmøte, og fravær av helse- og velferdsgrunner. Se for øvrig tidligere forskrift til opplæringsloven.

For fravær fra og med 01.08.2009 til 31.07.10 gjelder følgende:

Eleven kan kreve at inntil 14 skoledager per opplæringsår ikke føres på vitnemålet, dersom det kan dokumenteres at fraværet skyldes en av de opplistede grunner i forskriften § 3-47 femte ledd.

Videre vises det til Utdanningsdirektoratets brev av 10.11.2009 vedrørende føring av fravær på vitnemål og kompetansebevis ved sykdom:

http://utdanningsdirektoratet.no/Brev/_lover-og-regler/Foring-av-fravar-pa-vitnemal-og-kompetansebevis-ved-sykdom/

For fravær fra og med 01.08.2010 gjelder følgende:

Eleven kan kreve at inntil 10 skoledager per opplæringsår ikke føres på vitnemålet, dersom det kan dokumenteres at fraværet skyldes en av de opplistede grunner i forskriften § 3-47 femte og sjette ledd.

Det vises for øvrig til:

<http://www.udir.no/Rundskriv/Rundskriv-2010/Udir-1-2010-Individuell-vurdering-i-grunnskolen-og-videregaende-opplaring/>

3.6 Fritak fra opplæring eller vurdering med karakter

3.6.1 Fritak fra opplæring

Bestemmelser om fritak fra opplæring i skriftlig sidemål er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1-11. Elever som iht læreplanen i utgangspunktet skal ha skriftlig sidemål, fører fritatt i feltet for standpunktkarakter og fagmerknad FAM01 i merknadsfeltet.

Med hjemmel i forskrift til opplæringsloven § 1-12 første ledd kan rektor etter søknad innvilge fritak fra opplæring i fag som inngår i fagfordelingen, dersom eleven tidligere har bestått det samme faget eller har bestått likeverdig eller mer omfattende opplæring i faget. Der fritak fra opplæring ikke kan erstattes med karakter fra tilsvarende fag tatt tidligere, føres det "Fritatt" i rubrikken for eksamenskarakter og det føres merknad FAM01 "Fritatt fra opplæring".

Bestemmelser om fritak fra opplæring i den praktiske delen av kompetansemålene i faget kroppsøving er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1-12 andre ledd. De som er fritatt for opplæring i praktisk del, skal likevel ha vurdering i teoretisk del: Føres med fagmerknad FAM14 "Gjelder teoretisk del". Dette angir at karakter i faget bare omfatter teoretisk del.

3.6.2 Fritak fra vurdering med karakter

Bestemmelser om fritak fra vurdering med karakter i skriftlig sidemål er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-22: Føres med "Deltatt" i rubrikk for standpunktkarakter for elever og "Fritatt" i rubrikk for eksamenskarakter for privatister. I tillegg føres FAM02 "Fritatt for vurd. med kar."

Bestemmelser om fritak fra vurdering med karakter i den praktiske delen av faget kroppsøving er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-23. Disse skal likevel ha vurdering i

teoretisk del. Føres med fagmerknad FAM14 "gjelder teoretisk del". Dette angir at karakter i faget bare omfatter teoretisk del.

3.6.3 Fritak fra fag for privatister og voksne

Bestemmelser om fritak for fag for privatister og de som følger videregående opplæring spesielt organisert for voksne er gitt i forskrift til opplæringsloven § 1–13. Dette føres med "Fritatt" i karakterrubrikken for eksamenskarakter med fagmerknad "Fritatt for opplæring"(FAM01).

3.6.4 Godkjenning av utenlandsk Vg1/Vg2

I rundskriv Udir-08-2010 er det er gitt informasjon om rammer for godkjenning av utdanning i utlandet tilsvarende Vg1 og/eller Vg2 i studieforberedende utdanningsprogram i Norge, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-12.

Fellesfag og programfag som inngår som krav til fagsammensetning innen aktuelt programområde, føres enkeltvis på vitnemålet med "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter og med fagmerknad "Bestått fag utland" (FAM15). Differansen mellom totalt årstimetall og fagene det er ført separat fritak for, føres med "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter for uspesifisert programfag, kode UPF9xxx med omfang som oppfyller krav til totalt årstimetall for årstrinnet og fagmerknad FAM24 "Bestått Vg1 utland"() eller FAM25 "Bestått Vg2 utland".

For fag som inngår i kravet til generell studiekompetanse, må eleven dokumentere bestått likeverdig eller mer omfattende opplæring i fagene. Dersom dette ikke er oppfylt, må disse fagene tas som elev eller privatist i Norge for at vitnemål kan utstedes, se Udir-08-2010 sidene 18-19.

3.7 Førstegangsvitnemål

Vilkår for at et vitnemål kan godkjennes som førstegangsvitnemål, er gitt i forskrift til opplæringsloven § 3-43. Vitnemål som oppfyller kravene til førstegangsvitnemål, påføres vitnemålsmerknad "Førstegangsvitnemål" (VMM06). Elever som benytter seg av retten til særskilt og utsatt eksamen, kan få førstegangsvitnemål, jf. forskriften §§ 3-33 og 3-35. Dette gjelder også elever som avlegger ny eksamen etter forskriften §§ 3-36 og 3-37. Det føres vitnemålsmerknader VMM20-22, se punkt 3.10. Merk at dette ikke gjelder elever som avlegger ny eksamen etter § 3-34.

Det kan også utstedes førstegangsvitnemål til elever som er tatt inn til videregående opplæring etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet over fire år i en kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving, så fremt de øvrige vilkårene for førstegangsvitnemål er oppfylte. For disse elevene føres vitnemålsmerknad VMM24 "Opplæringsløp over fire år i kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving, jf. forskriften § 3-43 siste ledd".

Førstegangsvitnemål kan bare utstedes for opplæringsløp som gir generell studiekompetanse iht tilbudsstrukturen i Kunnskapsløftet, jf rundskriv-8-10 vedlegg 2.

3.8 Dispensasjoner

Ved dispensasjoner innvilget av Utdanningsdirektoratet med hjemmel i forskrift til opplæringsloven § 23-1, føres dette som vitnemålsmerknad VMM17 – 19 <dispensasjonsvedtak – tekst>. Det vil gå frem av dispensasjonsvedtaket hvilken tekst som skal føres på vitnemålet. I tillegg skal det føres fagmerknad FAM35 når dispensasjonen kan knyttes til ett eller flere fag og det ikke fremgår av dette skrevet at annen fagmerknad skal

benyttes. Vedtak om dispensasjon fra Utdanningsdirektoratet skal ligge ved vitnemålet, se pkt. 3.3.1.

3.9 Øvrige prinsipper for føring av vitnemål

3.9.1 Fag utover minstekravet

Elever som tar fag utover fastsatte minstekrav til timetall og fagsammensetning i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, eller tar fag som privatist innen ordinært opplæringsløp, kan velge om disse skal påføres vitnemålet. Krav til antall eksamener iht. gjeldende bestemmelser om uttrekk til eksamen, må være oppfylt. (Fag med eksamenskarakter som følge av uttrekk til eksamen, kan ikke erstattes med et annet fag når det utstedes førstegangsvitnemål).

3.9.2 Fag som ikke kan føres på samme vitnemål

Samme fellesfag fra et lavere nivå enn dokumentasjonen gjelder for, føres ikke når dette ikke inngår i fastsatt vurderingsordning for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-46.

Fellesfaget teoretisk matematikk på Vg1 (1T) og fellesfaget praktisk matematikk på Vg1 (1P) kan ikke føres på samme vitnemål. Det er heller ikke anledning til å føre fellesfaget teoretisk matematikk på Vg2 (2T) og fellesfaget praktisk matematikk på Vg2 (2P) på samme vitnemål.

Programfagene i matematikk, matematikk S og Matematikk R, kan ikke føres på samme vitnemål. Dette gjelder uavhengig av nivå. Programfag Geofag X og Teknologi og forskningslære X kan ikke føres på samme vitnemål som hhv. Geofag 1 og Teknologi og forskningslære 1.

Det kan heller ikke føres to norskvarianter, slik som f eks:

- ordinær norsk sammen med norsk tegnspråk + norsk for døve og sterkt tunghørte som førstespråk
- samisk som førstespråk + norsk for samisk som førstespråk sammen med finsk som andrespråk + norsk for finsk/samisk som andrespråk

Videre kan det ikke føres både standardvariant av naturfag eller historie eller religion og samme fag etter samisk læreplan. Og det kan ikke føres f.eks. naturfag 140 timer sammen naturfag 84+56 timer (yrkesfag med påbygging).

Det kan heller ikke føres samisk som første- eller andrespråk sammen med samme samiske språk som fellesfag eller programfag fremmedspråk på samme vitnemål. Det samme gjelder finsk som andrespråk og finsk som fellesfag eller programfag.

Programfag fremmedspråk på samme eller lavere nivå som fellesfag fremmedspråk kan heller ikke føres på samme vitnemål.

Kroppsøving som fellesfag kan ikke føres på vitnemål for utdanningsprogram for idrettsfag og musikk, dans og drama.

3.9.3 Fordypning

Fordypning er i Læreplanverket for Kunnskapsløftet en del av fastsatt krav til fag- og timefordeling, jf. informasjon i rundskriv Udir-08-2010 vedlegg 1, og føres ikke som merknad på vitnemål. Markering av fordypning i realfag skal heller ikke føres.

3.9.4 Særskilt om utfylling av vitnemål i yrkesfaglige utdanningsprogrammer

Vitnemål blir gitt som dokumentasjon for fullført og bestått fagopplæring, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-42 jf. § 3-68.

Elever i yrkesfaglige utdanningsprogram som har fullført, men ikke bestått inntil to av fellesfagene som inngår i fag- og timefordelingen, kan likevel på visse vilkår få vitnemål som gir yrkeskompetanse, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-44. Når slike vilkår er vurdert og godkjent, føres fagmerknad FAM37 utenfor de inntil to aktuelle fellesfagene med ikke bestått karakter.

3.9.5 Kryssløp - halvårsvurdering og sluttvurdering

Vg1 blir "høyeste nivå" for opplæringen i fremmedspråk fellesfag for elever som iht. tilbudsstrukturen går kryssløp fra Vg1 studieforbereende utdanningsprogram til Vg2 yrkesfaglige programområder. Dette føres på dokumentasjonen med språkets fagkode, omfang for Vg1, stiplet linje i karakterfeltene og fagmerknad FAM12 "Karakter føres ikke". Det samme gjelder for Treningslære 1 på Vg1 ved kryssløp fra idrettsfag Vg1 til IKT-servicefag.

3.9.6 Prosjekt til fordypning

Det vises til forskrift om prosjekt til fordypning. For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunktkarakter med fagkoder PFO4xxx. Når prosjekt til fordypning er brukt til å ta relevante fellesfag fra Vg3 påbygging til generell studiekompetanse, fellesfag i fremmedspråk eller programfag fra studieforbereende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagtyper for det enkelte faget.

Organiseringen av opplæringen i fellesfag eller programfag fra studieforbereende utdanningsprogram må være slik at det kan settes standpunktvurdering i samsvar med læreplanen i faget.

For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres "Fritatt" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM03 "jf. vedlegg". Vedlegget skal gi opplysninger om hvilket lærefag det gjelder. Det skal benyttes samme fagkoder som for elever. "Fritatt" skal primært benyttes våren 2011, men det har tidligere har det vært publisert egne fagkoder for privatister med vurderingsuttrykk "deltatt". Disse blir siste gang gyldig vår 2011. Det har i tidligere versjoner av dette skrevet stått at vurderingsuttrykk "godkjent" skal brukes i rubrikken for eksamenskarakter. Dette vil derfor også være gyldig siste gang vår 2011.

3.9.7 Opplæring i programfag i bedrift som ordinært gis i skole

Der lærekontrakten fastsetter at det er bedriften som gir opplæring i programfagene som iht. til fag- og timefordelingen for Vg1, Vg2 og eventuelt Vg3 ordinært gis i skole, skal det ikke settes standpunktkarakter i programfagene. Lærlingen skal i stedet opp til en sentralt gitt skriftlig prøve (eksamen) som sensureres lokalt. Bestått eksamen føres på vitnemålet med fastsatt fagkode. Programfagene for Vg1, Vg2 og ev Vg3 i skole føres med omfang, fagkode og med "Fritatt" i karaktterubrikken for standpunktkarakter (tverrfaglig eksamen på Vg2 føres ikke). For hvert av disse programfagene føres fagmerknad FAM38 "Jf. § 3-54 forskr. oppl." Se forskrift til opplæringsloven § 3-54.

Elevene er fritatt for kroppsøving og prosjekt til fordypning, se Udir-08-2010 pkt 3.3.5. For kroppsøving føres dette med "Fritatt" i karaktterubrikken for standpunktkarakter og fagmerknad FAM01 "Fritatt for opplæring". Fritak i prosjekt til fordypning føres som programfagene.

3.9.8 Praksiskandidater

Praksiskandidater som har fellesfagene for yrkesfag, kan få vitnemål, jf. punkt 2.2. Programfagene føres som for lærlinger i punkt 3.9.7 når vilkårene for å få vitnemål er oppfylt, men med fagmerknad FAM40 " Jf. oppl. § 3-5 forskr. § 3-55".

3.9.9 Tilrettelagt treårig løp for elever fra språklige minoriteter – studieforberedende utdanningsprogram

Inntil 280 årstimer til styrket opplæring i norsk og engelsk for elever fra språklige minoriteter (se rundskriv Udir-08-2010 pkt. 3.2.2.8,) føres som fellesfag NOR3001 (Vg1), NOR3002 (Vg2) og NOR3003 (Vg3) og/eller ENG3001 (Vg1), ENG3002 (Vg2) og ENG3003 (Vg3). Vurderingsform er "Deltatt" i karakterrubrikk for standpunktarakter, og fagmerknad er FAM19 "Utv. omf. i norsk," FAM26 "Utv. omf. i eng.". Lokalt fastsatt omfang føres for hvert årstrinn som årstimer i 60-minutters enheter. Disse timene kommer i stedet for inntil 280 årstimer som i den ordinære fag- og timefordelingen skal brukes til valg av programfag fra programområder i studieforberedende utdanningsprogrammer.

3.9.10 Opplæring etter individuell opplæringsplan

For elever med enkeltvedtak om spesialundervisning etter opplæringsloven § 5-1, herunder individuell opplæringsplan, gjelder bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven § 3-20 tredje ledd. Dersom opplæringen avviker fra ordinær opplæring/kompetansemål i ett eller flere fag slik at det ikke er grunnlag for å gi vurdering med karakter, skal det føres "IV" i karakterrubrikken på kompetansebeviset, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3. Eleven vil i så tilfelle ikke oppfylle vilkårene for å få utstedt vitnemål, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-42. Vi viser for øvrig til pkt. 4.8.7 vedrørende føring av kompetansebevis.

3.9.11 Forsøk

For elever som deltar i forsøksordning, jf. opplæringsloven § 1-4, som får betydning for føring av vitnemålet, skal det føres fagmerknad FAM32 "Forsøk, jf. oppl. § 1-4". Det vil fremgå av forsøket om det skal gjøres avvik fra reglene om individuell vurdering i forskrift til opplæringsloven kap. 3. For disse elevene skal kopi av Utdanningsdirektoratets vedtak vedlegges vitnemålet.

3.9.12 Opplæring i videregående fag på ungdomstrinnet

For elever som har tatt fag fra videregående opplæring mens de var elever på ungdomstrinnet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-14, føres faget med karakter på vitnemålet med FAM34 "Fag tatt u.tr. § 1-14". Elevene beholder retten til førstegangsvitnemål, dersom vilkårene for øvrig er oppfylt.

3.9.13 Antall programområder på samme vitnemål

Det er ønskelig at eleven/lærlingen får dokumentert mest mulig av sin oppnådde kompetanse i videregående opplæring på samme vitnemål. Det gjelder også når det er tatt fag og programområder utover kravet som er satt for å få vitnemål. Av praktiske og tekniske grunner settes det imidlertid en grense på fire programområder per vitnemål. Det innebærer at i tillegg til programområdene som kreves for å få et vitnemål for et treårig løp, kan det føres ett programområde i tillegg. Eksempelvis vg3 påbygging til generell studiekompetanse i tillegg til et vg3 i et lærefag. Det kan også være ett ekstra vg2 eller vg1.

I de tilfeller der det tas fellesfag i tillegg til oppnådd fag-/svennebrev eller yrkeskompetanse, kan disse fagene føres på vitnemålet uten at det føres et ekstra programområde, jf. punkt 3.9.1. Det er også mulig å benytte programområdekoden PBPHY4---- "Fag for studiekompetanse" i slike tilfeller.

Når vitnemålet både gir oppnådd generell studiekompetanse og yrkeskompetanse/bestått fagopplæring, føres begge deler på vitnemålet.

3.10 Merknader til vitnemål

Det kan bare føres merknadstekster gitt av Utdanningsdirektoratet:

Fagmerknader:

| Kode | Merknadstekst | Bruksområde |
|-------|------------------------------------|---|
| FAM01 | <i>Fritatt for opplæring</i> | Fagmerknad når det føres fritak for oppl. iht. forskr. til oppl. loven |
| FAM02 | <i>Fritatt for vurd. med kar.</i> | Fagmerknad når det føres fritak for vurd. iht. forskr. til oppl. loven |
| FAM03 | <i>Jf. vedlegg</i> | |
| FAM04 | <i>Eksamen annullert</i> | Fagmerknad når det føres fritak iht. forskr. til oppl. loven § 3-37 eller § 5-10 |
| FAM12 | <i>Karakter føres ikke</i> | |
| FAM13 | <i>Fag R94 <FAGKODE></i> | Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94 |
| FAM14 | <i>Gjelder teoretisk del</i> | Fagmerknad vedr. kroppsøving iht. forskr. til oppl. loven §§ 1-12 og 3-23 |
| FAM15 | <i>Bestått fag utland</i> | Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06 |
| FAM16 | <i>Bestått fag <åååå></i> | Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. ordninger |
| FAM17 | <i>Bestått fag høyere nivå</i> | Fagmerknad når det føres fritak for nivået |
| FAM18 | <i>Realkompetansevurdert</i> | Fagmerknad når det føres godkj. iht forskr. til oppl. loven § 4-13 |
| FAM19 | <i>Utv. omf. i norsk</i> | Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003 |
| FAM20 | <i>Jf. Udir-08-2010</i> | Fagmerknad ved vurd. iht. norsk som andrespråk, R94 (benyttes ikke for ordning for skriftlig eksamen i norsk som andrespråk iht. punkt 3.3.3) |
| FAM24 | <i>Bestått Vg1 utland</i> | Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx |
| FAM25 | <i>Bestått Vg2 utland</i> | Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx |
| FAM26 | <i>Utv. omf. i engelsk</i> | Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003 |
| FAM27 | <i>Fagprøve</i> | |
| FAM28 | <i>Svenneprøve</i> | |
| FAM30 | <i>Bestått VKI ØA R94</i> | |
| FAM32 | <i>Forsøk, jf. oppl. § 1-4</i> | |
| FAM34 | <i>Fag tatt u.tr. § 1-14</i> | |
| FAM35 | <i>Jf. dispensasjon</i> | Fagmerknad når dispensasjon kan knyttes til fag. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad 17-19. |
| FAM36 | <i>Eksamen avlyst, jf. vedlegg</i> | Fagmerknad når eksamen avlyst kan knyttes til fag. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad 17-19. |

| Kode | Merknadstekst | Bruksområde |
|-------|---------------------------------------|---|
| FAM37 | <i>Unntak § 3-44 forskr. oppl.</i> | Fagmerknad når ikke bestått fellesfaget, men fått vedtak som likevel gir mulighet til å skrive ut vitnemål som gir yrkeskompetanse. |
| FAM38 | <i>Jf. § 3-54 forskr. oppl.</i> | Fritak vurdering pga opplæring i bedrift i programfag |
| FAM40 | <i>Jf. oppl. § 3-5 forskr. § 3-55</i> | Fagmerknad knyttet til fritak vurdering pga praksiskandidat |

Det føres vitnemålsmerknader fastsatt av Utdanningsdirektoratet i avsatt felt i følgende tilfeller:

Vitnemålsmerknader – førstegangsvitnemål

| Kode | Merknadstekst |
|-------|---|
| VMM06 | <i>Førstegangsvitnemål</i> |
| VMM07 | <i>Utvidet tid som følge av deltakelse i internasjonal utveksling som medfører tap av opplæringstid i løpet av et opplæringsår. Det samme gjelder utvidet tid grunnet gjennomføring av folkehøgskole eller verneplikt eller grunnet utføring av omsorgsarbeid i minst seks måneder av opplæringsåret.</i> |
| VMM08 | <i>Utvidet tid som følge av omvalg, jf. opplæringsloven § 3-1 fjerde ledd.</i> |
| VMM09 | <i>Utvidet tid som følge av fravær på grunn av langvarig sykdom.</i> |
| VMM10 | <i>Utvidet tid som følge av rett til ekstra opplæringstid etter reglene i opplæringsloven § 3-1 femte ledd.</i> |
| VMM20 | <i>Utvidet tid som følge av rett til utsatt eksamen, jf. forskriften § 3-35.</i> |
| VMM21 | <i>Utvidet tid som følge av rett til særskilt eksamen, jf. forskriften § 3-33</i> |
| VMM22 | <i>Utvidet tid som følge av rett til ny eksamen, jf. forskriften §§ 3-36 og 3-37.</i> |
| VMM24 | <i>Opplæringsløp over fire år i kombinasjon med ordinær treårig videregående opplæring og idrettsutøving, jf. forskriften § 3-43 siste ledd.</i> |

Dersom førstegangsvitnemålet er knyttet til vilkår iht. forskrift til opplæringsloven § 3-43, fjerde ledd, pkt. a – e, føres tilleggsmerknad VMM07 – VMM10.

Andre vitnemålsmerknader:

| Kode | Merknadstekst |
|-------|---|
| VMM14 | <i>Opplæring i programfag inngår i lærekontrakten/opplæringskontrakten</i> |
| VMM15 | <i>Sum omfang, fravær, orden og atferd gjelder opplæring i skole.</i> |
| VMM16 | <i>Årsak til fravær dokumentert i vedlegg.</i> |
| VMM17 | <i><dispensasjonsvedtak fra utdanningsdirektoratet- tekst></i> |
| VMM18 | <i><dispensasjonsvedtak fra utdanningsdirektoratet- tekst></i> |
| VMM19 | <i><dispensasjonsvedtak fra utdanningsdirektoratet – tekst></i> |
| VMM23 | <i>Se vedlegg.</i> |
| VMM25 | <i>Skriftlig eksamen i norsk hovedmål erstattes av eksamen i norsk som andrespråk NOR1049 (el NOR1045) iht. skriv fra Utdanningsdirektoratet.</i> |

3.11 Tekniske krav for føring av vitnemål

Det skal bare brukes vitnemålsblankett for Læreplanverket for Kunnskapsløftet, fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunktkarakter og/eller eksamenskarakter og eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle fagmerknader i høyre marg.

3.11.1 Omfang

Fellesfag føres med akkumulert årstimetall i 60-minutters enheter. Programfag føres med årstimetall i 60-minutters enheter for hvert nivå som avsluttes med standpunktkarakter, jf. informasjon i rundskriv Udir-8-2010, vedlegg 1, pkt. 1.1.

3.11.2 Rekkefølge for føring av fag

Fagene føres ordnet alfanumerisk etter fagkode under overskrifter i henhold til fagtype:

- Fellesfag
- Felles programfag
- Valgfrie programfag
- Uspesifiserte programfag
- Prosjekt til fordypning

3.11.3 Nærmere krav for oppsett av vitnemål

Sluttvurdering som en elev/privatist/lærling har oppnådd, føres på en vitnemålsblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, føres resterende tekst på en ny blankett.

Til føringen av vitnemålet brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- elevens/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete fødselsnummer. Navn og fødselsnummer i fete typer.
- året opplæringen er bestått ("NN har i <åååå> bestått")
- kode og navn på utdanningsprogram i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2, Vg3 og ev. et fjerde år. Opplysningene om Vg1, Vg2, Vg3 og ev. et fjerde år føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.
- Når Vg1 og Vg2 er godkjent grunnkurs og VKI fra Reform 94 som er fullført og bestått før 1.8.10, brukes koden R94GK1---- med tekst Reform 94 – grunnkurs for Vg1, R94VKI---- med tekst Reform 94 – VKI for Vg2.
- Det kan føres inntil fire linjer med utdanningsprogram/programområder på et vitnemål
- opplæringsløpet fører fram til oppnådd generell studiekompetanse og/eller yrkeskompetanse / bestått fagopplæring.

Over det første faget det gis vurdering i, føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på vitnemålene fra Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-11. I rubrikker uten omfang føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og med bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform.

- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd.
- eventuelle fagmerknader.

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang over tre år (årstimetall i 60 minutters enheter)
- orden og adferd (oppførsel) fra Vg3. Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker. For fagopplæring som avsluttes med opplæring i bedrift, føres karakter i orden og i adferd (oppførsel) for det høyeste nivået for opplæring i skole.
- fravær over tre år spesifisert for hvert år.
 - For opplæringsløp som iht. Læreplanverket for Kunnskapsløftet normalt strekker seg utover tre år, føres fravær også fjerde år.
 - Dersom det er flere programområder på samme nivå, føres fravær samlet for nivået.
 - For elever som har vedtak om et 4. og/ eller 5. år, jf. opplæringsloven § 3-1 femte ledd, føres fravær på hvert år selv om de har samme programområdet flere år.
 - Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker for fravær.
 - Det føres ikke fravær for opplæring i bedrift.
- eventuelle vitnemålsmerknader.
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger.
- Vitnemålsnummer: (V) (skolens el fylkeskommunens organisasjonsnummer – jf. ansvar angitt i punkt 3)(åååå)(løpenummer 4 siffer). Vitnemålsnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom). Løpenummeret genereres fortløpende. Skriftstørrelse 9.

Vitnemålet skal stemples med skolens stempel. Sted, dato, skole og to underskrifter skal alltid komme samme sted på blanketten, nede i høyre hjørne.

På vitnemålets bakside er det trykt opplysninger om vitnemålet.

3.11.4 Vitnemål over to sider

Hvis det ikke er plass til å føre alle fag på én side, føres vitnemålet over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato, skole og det underskrives på vanlig måte av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger. Vitnemålet stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Vitnemålsnummer føres på alle sider i vitnemål og vedlegg.

Side 2 i vitnemålet begynner med:

- elevens/privatistens navn og fødselsnummer.
- tekst: forts. fra side 1.
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunkt karakter, eksamens karakter, eksamensform, år og fagmerknader.

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i. Vitnemålsmerknader føres på side 2. Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres avslutningen av vitnemålet som for vitnemål på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

4 Føring av kompetansebevis

Kompetansebevis er en dokumentasjon for all gjennomgått videregående opplæring som ikke kvalifiserer for vitnemål eller fag-/ svennebrev. Alle som avslutter opplæring uten rett til vitnemål eller fag-/ svennebrev har rett til å få utstedt kompetansebevis.

Kompetansebeviset skal vise hvilke standpunkt- og eksamenskarakterer som er oppnådde. Kompetansebevis kan utstedes etter behov på hvert nivå i opplæringen, uavhengig av om opplæringen er fullført og/eller bestått. Se nærmere i forskrift til opplæringsloven § 3-45.

Det føres i ingressen til høyre i kompetansebeviset på linjen for det aktuelle årstrinnet, om årstrinnet er "fullført" eller "bestått". Dersom årstrinnet ikke er fullført og/eller bestått, skal det ikke føres noe i ingressen til høyre i kompetansebeviset på linjen for det aktuelle årstrinnet.

For å få dokumentasjon for fullført årstrinn må elever ha fått standpunktvurdering i alle fag og avlagt alle eksamener som vedkommende har vært trukket ut til. Privatister må ha fått vurdering i alle fag for å få påført fullført årstrinn på kompetansebeviset. For å få påført at årstrinn også er bestått, må alle fag og eksamener i tillegg være vurdert til karakteren 2 eller bedre, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-4.

I fag der det ikke skal settes standpunktkarakter på lavere nivå, jf. Læreplanverket for Kunnskapsløftet, skal halvårsvurdering med karakter som eleven får ved avslutning av skoleåret, føres på kompetansebeviset. Det skal da føres en merknad om at karakteren som føres, er halvårsvurdering med karakter, såfremt eleven ikke fullfører faget på nivået der Læreplanverket for Kunnskapsløftet fastsetter at standpunktkarakterer skal gis, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45 andre ledd. Det føres fagmerknad FAM33 "kar. gitt som halvårsvurd.". Dersom eleven fullfører faget på nivået der Læreplanverket for Kunnskapsløftet fastsetter at standpunktkarakterer skal gis, føres karakteren/e eleven har oppnådd i faget på kompetansebeviset. Halvårsvurdering må også ha vurdering/ bestått karakter for at det skal gis bestått/fullført årstrinn på kompetansebeviset iht. forrige avsnitt. Dette kravet gjelder ikke dersom eleven etter avtale med skolen, skal ta fremmedspråk som privatist fordi språket ikke tilbys på skolen/språket tilbys bare som privatisteksamen.

Kompetansebevis for:

- elever utstedes av skolen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45.
- privatister utstedes av skolen/fylkeskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45.
- lærlinger og lære kandidater utstedes av fylkeskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-45.
- voksne utstedes av fylkeskommunen, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-36.

Det skal bare brukes formular for kompetansebevis fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

Vedlegg til kompetansebevis for videregående opplæring er et dokument som gir opplysninger om forhold knyttet til opplæringen som ikke kan føres som standpunktkarakter i fag eller i orden og i adferd (oppførsel) eller som fag- eller vitnemålsmerknad. Vedlegg til kompetansebevis for videregående opplæring skal merkes med samme identifikasjonsopplysninger som vitnemålet og skal ha skolens stempel. Det skal kun føres vedlegg der det er særskilt opplyst i dette brevet.

4.1 Føring i feltet for standpunkt- og eksamenskarakter og eksamensform

Karakterer for fag føres på kompetansebevis etter samme prinsipper som vitnemål, se pkt 3.1 med underpunkter om prinsippene for føring av vurdering for elever og privatister, fritak, godkjent realkompetanse, rekkefølgen på og omfanget av fagene, prøveformer osv. Det kan i tillegg til vurdering nevnt under punkt 3.1 føres "IV" og "IM" i karakterfeltene, jf. punkt 4.3.1, 4.8.1. og 4.8.7.

4.2 Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel)

Standpunktkarakterer i orden og i adferd (oppførsel) føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev. Kompetansebeviset påføres "sum omfang". Se for øvrig pkt. 3.2

4.3 Eksamenskarakterer

Se pkt. 3.3

4.3.1 Elever som ikke møter til eksamen

For elever som ikke møter til eksamen, samme hva grunnen er, føres "IM" (ikke møtt) i rubrikken for eksamenskarakter og i rubrikken for prøveform føres eksamensformen. Det føres fagmerknad FAM29 "Eksamen ikke avlagt" for elever som ikke har dokumentert gyldig fravær. For de elevene som har dokumentert gyldig fravær, føres FAM39 "Dok. fravær jf. § 3-35".

4.4 Godkjenning av realkompetanse

Bestemmelser om realkompetansevurdering er gitt i forskrift til opplæringsloven § 4-13. Godkjent realkompetanse i hele fag føres på kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, "Godkjent" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM18 "Realkompetansevurdert".

Godkjent realkompetanse i deler av fag føres på kompetansebevis med omfang, fagkode, fagbenevnelse for hvert fag, stiplet linje i rubrikkene for standpunkt- og eksamenskarakter med fagmerknad FAM03 "Jf. vedlegg". I vedlegget føres følgende:

Følgende deler av faget <FAGKODE> <FAGNAVN> er godkjent etter realkompetansevurdering:

... her gjøres rede for delene av faget som er vurdert.

4.5 Fravær

Fravær skal føres hvis minst ett av fagene er tatt som elev.

Se for øvrig pkt. 3.5

4.6 Fritak fra opplæring eller vurdering med karakter

Se pkt. 3.6

4.7 Godkjenning av utenlandsk Vg1/Vg2

Se pkt. 3.6.4

4.8 Øvrige prinsipper for føring av kompetansebevis

Se pkt. 3.9.1 – 3.9.3 og pkt. 3.9.9 der det samme gjelder for kompetansebevis som for vitnemål.

I noen tilfeller vil det ved utstedelse av kompetansebevis bli gitt halvårsvurdering før det er avklart om eleven skal i kryssløp/særløp. Standpunktkarakter må da settes så snart det er avklart om eleven skal videre i slikt løp. Det skal også i noen tilfeller settes FAM 12 "Karakter føres ikke", jf. punkt 3 og 3.9.5.

4.8.1 Elever som ikke får standpunktkarakter med årsak i manglende grunnlag for vurdering i fag

Dersom det ikke er grunnlag for vurdering i fag, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-3, føres "IV" (ikke vurderingsgrunnlag) i rubrikken for standpunktkarakter. I merknadsfeltet føres FAM21 "Ikke vurderingsgrunnlag". Se for øvrig punkt 4.8.7. for bruk av "IV" når årsaken er individuell opplæringsplan.

4.8.2 Føring av kompetansebevis for elever med rett til særskilt språkopplæring

Det kan gis opplæring etter læreplanen i grunnleggende norsk og etter læreplanen i morsmål for språklige minoriteter inntil eleven har tilegnet seg de grunnleggende ferdighetene og den kompetansen som planene beskriver, jf. opplæringsloven § 3-12. Deretter skal det gis opplæring etter den ordinære læreplanen i norsk. Vurdering med karakter i norskfaget skal kun skje i forhold til målene i den ordinære læreplanen i norsk etter at denne er tatt i bruk. Når elevene ved utstedelse av kompetansebevis ikke har grunnlag for standpunktkarakter etter ordinær læreplan i norsk, men fortsatt følger opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk og/eller læreplan i morsmål for språklige minoriteter, skal det på kompetansebeviset stå kode for det ordinære norskfaget, vurdering "IV" i feltet for standpunktkarakter og fagmerknad FAM41. FAM41 angir da etter hvilken/hvilke læreplan(-er) den særskilte språkopplæringen er gitt og på hvilket språknivå i læreplanen opplæringen ble avsluttet.

4.8.3 Prosjekt til fordypning

For prosjekt til fordypning føres omfang og standpunktkarakter med fagkoder PFO4xxx. Kompetansemålene som er grunnlaget for vurderingen og lærefagene/programfagenen kompetansemålene er hentet fra, føres i vedlegg til kompetansebevis. Dokumentasjon av arbeidet underveis legges ved som et eget dokument. Det føres fagmerknad FAM03 "Jf. vedlegg".

Når prosjekt til fordypning er brukt til å ta relevante fellesfag fra Vg3, fellesfag i fremmedspråk og programfag fra studieforberedende utdanningsprogram, føres disse med ordinære fagkoder og fagtyper for det enkelte faget.

Organiseringen av opplæringen i fellesfag eller programfag fra studieforberedende utdanningsprogram må være slik at det kan settes standpunktvurdering i samsvar med læreplanen i faget.

For privatister som oppfyller krav til prosjekt til fordypning ved å dokumentere praksis i et relevant lærefag i Vg3, føres "Fritatt" i rubrikken for eksamenskarakter og fagmerknad FAM03, "Jf. vedlegg" med opplysninger om hvilket lærefag det gjelder i vedlegget. Det skal benyttes samme fagkoder som for elever. "Fritatt" skal primært benyttes våren 2011, men det har tidligere vært publisert egne fagkoder for privatister med vurderingsuttrykk "deltatt". Disse blir siste gang gyldig vår 2011. Det har i tidligere versjoner av dette skrivet stått at vurderingsuttrykk "godkjent" skal brukes i rubrikken for eksamenskarakter. Dette vil derfor også være gyldig siste gang vår 2011.

4.8.4 Opplæring i programfag i bedrift som ordinært gis i skole

De lærlinger som ikke består skriftlig eksamen, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-54, har rett til å få utstedt kompetansebevis ved fullført opplæring i bedrift. Det føres vitnemålsmerknad VMM14.

4.8.5 Praksiskandidater

Praksiskandidater, som ikke oppfyller vilkårene for å få vitnemål, får dokumentasjon for fagprøven/svenneprøven og skriftlig prøve på kompetansebeviset. Hvilke programområder fagene som føres på kompetansebeviset tilhører, bestemmer hvilke programområdekoder som skal stå på kompetansebeviset.

4.8.6 Lærekandidater

Kompetanseprøve for lærekandidater føres for lærefaget med fagkode for fag-/svenneprøve, med karakter som for fag-/svenneprøve og med fagmerknad FAM31 "Kompetanseprøve". Opplæringsmålene som er fastsatt for lærekandidaten, føres i vedlegg til kompetansebeviset med vitnemålsmerknad VMM23 "Se vedlegg", jf. forskrift til opplæringsloven § 3-49.

4.8.7 Opplæring etter individuell opplæringsplan

Felles for alle elever med individuell opplæringsplan

For elever med enkeltvedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1, og som har avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet i ett eller flere fag, gjelder bestemmelsene i forskrift til opplæringsloven § 3-20 tredje ledd. Det skal gå frem av kompetansebeviset hvilket utdanningsprogram eleven er tatt inn til, hva opplæringen omfatter og hvor mange år eleven har fått opplæring.

Fag der eleven har fått opplæring skal føres på kompetansebeviset med fagkode og sluttvurdering. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad VMM23 "Se vedlegg", VMM26 "Eleven har enkeltvedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1, og avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet i ett eller flere fag" og VMM27 "Der elevens individuelle opplæringsplan ikke gir grunnlag for standpunkt karakter etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet, er dette markert med IV (ikke vurderingsgrunnlag) i standpunkt karakterfeltet".

På vedlegget til kompetansebeviset skal det føres hvilken opplæring eleven har fått, jf. forskriften § 3-46, og hvilke av de individuelle målene som er nådd. For disse elevene føres fravær ordinært på 1., 2. og 3. år. Dersom eleven har hatt utvidet opplæringstid etter reglene i opplæringsloven § 3-1 femte ledd, skal fravær også føres på 4. år og/eventuelt 5. år.

Elever med stort avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet

Der eleven bare har fått opplæring etter en individuell opplæringsplan i alle eller de fleste fag, og som samlet sett har store avvik fra ordinære læreplaner, føres omfang, egne fagkoder for IOP for hvert år og hvilket år opplæringen er gitt. Fagkodene som skal benyttes, er følgende (omfang settes lokalt):

| | |
|---------|-----------------------------|
| IOP1000 | Indiv. opplæringsplan 1. år |
| IOP2000 | Indiv. opplæringsplan 2. år |
| IOP3000 | Indiv. opplæringsplan 3. år |
| IOP4000 | Indiv. opplæringsplan 4. år |
| IOP5000 | Indiv. opplæringsplan 5. År |

Dersom den individuelle opplæringsplanen for alle årene i opplæringen ikke bygger på mål fra Vg2 eller Vg3, føres bare utdanningsprogrammet eleven er tatt inn på Vg1. Det skal da føres "IV" (ikke vurderingsgrunnlag) i karakterrubrikken, ingen fagmerknad.

Elever med mindre avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet

For de som har individuell opplæringsplan i ett eller noen fag med mindre avvik fra ordinære læreplaner, benyttes ordinære fagkoder i faget. Det føres ikke grunnlag for standpunktkarakter (IV) i feltet for standpunktkarakter når den individuelle opplæringsplanen ikke gir grunnlag for å sette standpunktkarakter etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet. I tillegg føres fagmerknad FAM05 "Individuell opplæringsplan" utenfor det aktuelle faget på kompetansebeviset.

4.8.8 Forsøk

For elever som deltar i forsøksordning, jf. opplæringsloven § 1-4, som får betydning for føring av kompetansebeviset, skal det føres fagmerknad FAM32 "Forsøk, jf. oppl. § 1-4". Det vil fremgå av forsøket dersom det skal gjøres avvik fra reglene om individuell vurdering i forskrift til opplæringsloven kap. 3. For disse elevene skal kopi av Utdanningsdirektoratets vedtak vedlegges kompetansebeviset.

4.8.9 Opplæring i fag fra videregående skole på ungdomstrinnet

For elever som har tatt fag fra videregående opplæring mens de var elever på ungdomstrinnet, jf. forskrift til opplæringsloven § 1-14, føres faget med karakter på kompetansebeviset med FAM34 "Fag tatt u.tr. § 1-14".

4.8.10 Antall programområder på samme vitnemål

Det er ønskelig at eleven/lærlingen får dokumentert mest mulig av sin oppnådde kompetanse i videregående opplæring på samme dokumentasjon. Av praktiske og tekniske grunner settes det imidlertid en grense på fire programområder per kompetansebevis.

I de tilfeller der det tas fellesfag i tillegg til kravene i et treårig løp, kan disse fagene føres på kompetansebeviset uten at det føres et ekstra programområde. Det er også mulig å benytte programområdekoden PBPBY4---- "Fag for studiekompetanse" i slike tilfeller.

4.9 Merknader til kompetansebevis

Det kan bare føres merknadstekster gitt av Utdanningsdirektoratet.

| Kode | Merknadstekst | Bruksområde |
|-------------|-----------------------------------|--|
| FAM01 | <i>Fritatt for opplæring</i> | Fagmerknad når det føres fritak for oppl. iht. Forskr. Til oppl. Loven |
| FAM02 | <i>Fritatt for vurd. Med kar.</i> | Fagmerknad når det føres fritak for vurd. iht. Forskr. Til oppl. Loven |
| FAM03 | <i>Jf. vedlegg</i> | |
| FAM04 | <i>Eksamen annullert</i> | Fagmerknad når det føres fritak iht. forskr. Til oppl. Loven § 3-37 eller § 5-10 |
| FAM05 | <i>Individuell opplæringsplan</i> | |
| FAM12 | <i>Karakter føres ikke</i> | |
| FAM13 | <i>Fag R94 <FAGKODE></i> | Fagmerknad for godkjenning av fag fra Reform 94 |
| FAM14 | <i>Gjelder teoretisk del</i> | Fagmerknad vedr. kroppsøving iht. forskr. Til oppl. Loven §§ 1-12 og 3-23 |
| FAM15 | <i>Bestått fag utland</i> | Fagmerknad ved fritak ført med koder for fag i LK06 |

| Kode | Merknadstekst | Bruksområde |
|-------|--|--|
| FAM16 | <i>Bestått fag <åååå></i> | Fagmerknad for godkjenning av fag fra tidl. Ordninger |
| FAM17 | <i>Bestått fag høyere nivå</i> | Fagmerknad når det føres fritak for nivået |
| FAM18 | <i>Realkompetansevurdert</i> | Fagmerknad når det føres godkj. iht. forskr. Til oppl. Loven § 4-13 |
| FAM19 | <i>Utv. Omf. I norsk</i> | Fagmerknad knyttet til fagkode NOR3001, NOR3002 og NOR3003 |
| FAM20 | <i>Jf. Udir-08-2009</i> | Fagmerknad ved vurd. iht. norsk som andrespråk, R94 (benyttes ikke for ordning for skriftlig eksamen i norsk som andrespråk iht. punkt 3.3.3) |
| FAM21 | <i>Ikke vurderingsgrunnlag</i> | |
| FAM24 | <i>Bestått Vg1 utland</i> | Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx |
| FAM25 | <i>Bestått Vg2 utland</i> | Fagmerknad ved fritak for fag ført med kode UPF9xxxx |
| FAM26 | <i>Utv. Omf. I engelsk</i> | Fagmerknad knyttet til fagkode ENG3001, ENG3002 og ENG3003 |
| FAM27 | <i>Fagprøve</i> | |
| FAM28 | <i>Svenneprøve</i> | |
| FAM29 | <i>Eksamen ikke avlagt</i> | |
| FAM30 | <i>Bestått VKI ØA R94</i> | |
| FAM31 | <i>Kompetanseprøve</i> | Omfanget av prøven dokumenteres i vedlegg |
| FAM32 | <i>Forsøk, jf. oppl. § 1-4</i> | |
| FAM33 | <i>Kar. Gitt som halvårsvurd.</i> | |
| FAM34 | <i>Fag tatt u.tr. § 1-14</i> | |
| FAM35 | <i>Jf. dispensasjon</i> | Fagmerknad når dispensasjon kan knyttes til fag. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad 17-19. |
| FAM36 | <i>Eksamen avlyst, jf. vedlegg</i> | Fagmerknad når eksamen avlyst kan knyttes til fag. I tillegg skal det føres vitnemålsmerknad 17-19. |
| FAM38 | <i>Jf. § 3-54 forskr. Oppl.</i> | Fritak vurdering pga opplæring i bedrift i programfag |
| FAM39 | <i>Dok. fravær jf. § 3-35</i> | Dokumentert fravær ved eksamen |
| FAM41 | <i>Språkopl. <fagkode grunnleggende norsk og/eller fagkode morsmål ></i> | Fagkode iht til trinn og nivå opplæring er avsluttet på ved utstedelse av dokumentasjon. Kan både være en eller to koder; ved to fagkoder skilles disse med "/". |

Vitnemålsmerknader:

VMM14 – 19, VMM23 og VMM25 kan også føres som merknad på kompetansebevis, se pkt. 3.10.

For elever som har enkeltvedtak om spesialundervisning som innebærer avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet, skal VMM26 og VMM27 føres på kompetansebeviset:

| Kode | Merknadstekst |
|-------|--|
| VMM26 | Eleven har enkeltvedtak om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 5-1, og avvik fra Læreplanverket for Kunnskapsløftet i ett eller flere fag. |
| VMM27 | Der elevens individuelle opplæringsplan ikke gir grunnlag for standpunkt karakter etter Læreplanverket for Kunnskapsløftet, er dette markert med IV (ikke vurderingsgrunnlag) i standpunkt karakterfeltet. |

4.10 Tekniske regler for føring av kompetansebevis

Det skal bare brukes blankett fastsatt av Utdanningsdirektoratet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-38.

For hvert fag føres omfang, fagkode, fagbenevnelse, standpunkt- og/eller eksamenskarakter, eventuell eksamensform, året for vurderingen (V<åå>/H<åå>) og eventuelle fagmerknader i høyre marg.

Vedlegg som dokumenterer innhold og grunnlag for vurdering av prosjekt til fordypning og individuell opplæringsplan, føres på fastsatt blankett for kompetansebevis med samme identifikasjonsmerking som på kompetansebevis og skal ha skolens stempel på kompetansebeviset. Det skal kun føres vedlegg der det er særskilt opplyst om det i dette brevet.

4.10.1 Omfang

Fellesfag føres med akkumulert årstimetall i 60-minutters enheter. Programfag føres med årstimetall i 60-minutters enheter for hvert nivå.

4.10.2 Rekkefølge for føring av fag

Fagene føres ordnet alfanumerisk etter fagkode under overskrifter i henhold til fagtype:

- Fellesfag
- Felles programfag
- Valgfrie programfag
- Uspesifiserte programfag
- Prosjekt til fordypning
- Individuell opplæringsplan

4.10.3 Nærmere regler om oppsett av kompetansebevis

Sluttvurdering som en elev/privatist/lærling har oppnådd føres på en kompetansebevisblankett. Hvis ikke all tekst får plass på denne blanketten, fortsetter utskriften på en ny blankett.

Til føringen av kompetansebeviset brukes Times New Roman, skriftstørrelse 11. Teksten føres ovenfra og ned med opplysninger om:

- eleven/privatistens/lærlingens navn og 11-sifrete fødselsnummer. Navn og fødselsnummernet i fete typer.
- Ny linje med teksten: "har gjennomført opplæring som omfatter"
- kode og navn på utdanningsprogram i Vg1 og programområde og utdanningsprogram i Vg2, Vg3 og ev. fjerde år. Opplysningene om Vg1, Vg2, Vg3 og ev. fjerde år føres på hver sin linje. For påbygging til generell studiekompetanse føres ikke navnet på utdanningsprogram.
- Når Vg1 og Vg2 er godkjent grunnkurs og VKI fra Reform 94 som er fullført og bestått før 1.8.10, brukes koden R94GK1---- med tekst Reform 94 – grunnkurs for Vg1, R94VKI---- med tekst Reform 94 – VKI for Vg2.
- Det kan føres inntil fire linjer med utdanningsprogram/programområder på et kompetansebevis

For elever og privatister som får kompetansebevis etter bestemmelsene i forskrift om opptak til høyere utdanning § 2-1 (23/5-søkere) føres kode PBPBY4---- "Fag for studiekompetanse" når dokumentasjonen bare omfatter fag som ikke er knyttet til et spesifikt programområde. Det kan i tillegg føres programfag fra utdanningsprogram for

studiespesialisering når kode PBPBY4 benyttes, for eksempel realfag eleven/privatisten har tatt for å oppfylle inntakskrav for enkelte studietilbud.

Videre føres oversikt over den vurderingen som er oppnådd med opplysninger om:

- omfang, fagkode og navn på fagene. Bare godkjente fagkoder og fagnavn i Læreplanverket for Kunnskapsløftet kan føres på kompetansebevis fra Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-11. I fagkoder som føres uten omfang, føres to tankestreker.
- vurderingen i faget med standpunkt- og/eller eksamenskarakter med tall og bokstaver. Det føres en stiplet linje i ubrukte rubrikker.
- eventuell eksamensform.
- året, og om det er i vår- eller høsthalvåret karakteren er oppnådd.
- eventuelle fagmerknader.
- over det første faget det gis vurdering i, føres en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Etter siste fag som det gis vurdering i, føres en stiplet linje. Under denne linjen føres videre:

- total sum omfang (årstimetall i 60 minutters enheter)
- orden og adferd (oppførsel) fra det høyeste nivået kompetansebeviset omfatter
- Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker
- fravær over tre år spesifisert for hvert år.
 - For opplæringsløp som iht. Læreplanverket for Kunnskapsløftet normalt strekker seg utover tre år, føres fravær også fjerde år.
 - Dersom det er flere programområder på samme nivå, føres fravær samlet for nivået.
 - For elever som har vedtak om Et 4. og/ eller 5. år, jf. opplæringsloven § 3-1 femte ledd, føres fravær på hvert år selv om de har samme programområdet flere år.
 - Det føres stiplet linje i ubrukte rubrikker for fravær.
- eventuelle vitnemålsmerknader,
- sted, dato, skole, underskrift av to personer, hvorav en av personene må være rektor eller den han bemyndiger.
- kompetansebevisnummer:
<K><skolens el fylkeskommunens organisasjonsnummer – jf. ansvar angitt i punkt 4><åååå><løpenummer 4 siffer> Kompetansebevisnummeret skrives sammenhengende uten mellomrom. Løpenummeret genereres fortløpende.
Skriftstørrelse: 9.

Kompetansebeviset skal stemples med skolens stempel. Sted, dato, skole og to underskrifter skal alltid komme samme sted på blanketten, nede i høyre hjørne.

På kompetansebevisets bakside er det trykt opplysninger om kompetansebeviset.

4.10.4 Kompetansebevis over to sider

Hvis all teksten ikke får plass på én side, føres kompetansebeviset over to sider på to blanketter.

Under siste fag på side 1 skal det være en stiplet linje. På side 1 føres sted, dato og skole. Kompetansebeviset underskrives på vanlig måte av to personer, hvorav en må være rektor eller den han bemyndiger, og det stemples med skolens stempel. "Side 1 av 2" føres nederst til høyre under underskriftene. Kompetansebevisnummer føres på alle sider i kompetansebevis og vedlegg.

Side 2 i kompetansebeviset begynner med:

- eleven/privatistens navn og fødselsnummer.
- tekst om at dette er en fortsettelse fra side 1.
- en overskrift mellom stiplede linjer med ledetekst om omfang, kode, fag, standpunktkarakter, eksamenskarakter, eksamensform, år og merknader.

Deretter fortsetter fagene det er gitt vurdering i.

Etter siste fag som det er gitt vurdering i, føres en stiplet linje. Eventuelle vitnemålsmerknader føres på side 2, se nærmere om dette pkt. 4.9. Under denne linjen føres avslutningen av kompetansebeviset som for kompetansebevis på en side. "Side 2 av 2" føres nederst til høyre under underskrifter.

5. Overgangsordninger

5.1 Vedrørende ikke bestått opplæring i Reform 94

Bestemmelser om ikke bestått opplæring i Reform 94 er gitt i forskrift til opplæringsloven § 24-6 og § 24-9.

5.2 Overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet

Informasjonsgrunnlag

Informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet er gitt i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09.2006 for Vg1, og i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007 for Vg2 og Vg3:

http://www.regjeringen.no/upload/kilde/kd/nyh/2006/0113/ddd/pdfv/290291-valg_av_fag_vgo_og_opptak_til_uh.pdf

http://utdanningsdirektoratet.no/upload/Brev/Overgangsordninger_R94_LK06_endret_150409.pdf

Føringsregler for fag og orden og adferd

Fag fra Reform 94 som er videreført som ekvivalente fag i Kunnskapsløftet i henhold til tabeller i Utdanningsdirektoratets brev av 10.09.2007, føres med karakter og med fagkode og fagbetegnelse for Kunnskapsløftet.

Fag fra Reform 94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, og som skal dokumenteres i Kunnskapsløftet, føres med karakter som uspesifisert programfag med godkjente koder fastsatt av Utdanningsdirektoratet (UPF9xxx) med fagmerknad FAM13 "Fag R94 <FAGKODE>". Karakteren 0 fra Reform 94 konverteres til karakteren 1 i Kunnskapsløftet.

Når flere fag i Reform 94 samlet godkjennes som likeverdig med ett fag i Kunnskapsløftet, føres ett av fagene med karakter og fagmerknad (FAM13) på fagkoden for Kunnskapsløftet. De øvrige fagene føres med karakter og fagmerknad (FAM13) på koder for uspesifiserte programfag (UPF) uten omfang.

Når et fag er ført på dokumentasjon for Kunnskapsløftet, og dette har annen vurderingsordning enn fastsatt for Kunnskapsløftet, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-30, skal ikke rubrikken for eksamensform fylles ut.

Når ett fag i Reform 94 godkjennes som likeverdig med flere fag i Kunnskapsløftet, føres karakteren for faget i Reform 94 på ett av fagene med karakter og fagmerknad (FAM13) på fagkoden til Kunnskapsløftet. De øvrige fagene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet føres med "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter og fagmerknad FAM13.

Orden og adferd (oppførsel) ble i Reform 94 ført med en felles karakter. Ved overføring til dokumentasjon i Kunnskapsløftet skal det føres som to karakterer, felles karakter fra Reform 94 føres da som gjeldende standpunktkarakter både for orden og oppførsel.

Føringsregler for programområder

Når Vg1 og Vg2 er godkjent grunnkurs og VKI fra Reform94 som er fullført og bestått før 1.8.10, brukes koden R94GK1---- med tekst Reform 94 – grunnkurs for Vg1, R94VKI---- med tekst Reform 94 – VKI for Vg2, jf punkt 3.11.3 og 4.10.3.

Det er ikke mulig å forbedre karakterene på Vg1 og Vg2 etter 1.8.10 når programområdet henviser til Reform 94 på denne måten. Dersom det gjøres endringer i karakterer som inngår i grunnkurset og VKI fra R94, må det benyttes ordinære programområdekoder i Kunnskapsløftet og kravene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet må tilfredsstilles fullt ut, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-9. På dokumentasjon i Kunnskapsløftet må alltid Vg3 føres med programområdekode fra Kunnskapsløftet, men det kan gis fritak for enkeltfag i Kunnskapsløftet på bakgrunn av likeverdig eller høyere kompetanse. Se for øvrig brev om overgangsordninger fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007.

5.2.1 Særskilt for elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet

Elever med bestått grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag i Reform 94 som fullfører videregående opplæring i studiespesialiserende utdanningsprogram i Kunnskapsløftet, må oppfylle krav til fag- og timefordeling i Kunnskapsløftet, se rundskriv Udir-08-2010, tabell 4 og 7. Bestått økonomi og informasjonsbehandling fra grunnkurs allmenne, økonomiske og administrative fag kan godskrives som valgfritt programfag eller uspesifisert programfag i Læreplanverket for Kunnskapsløftet. Rektor eller tilsvarende fastsetter hvilket programfag innenfor samfunnsfag og økonomiske programfag i Kunnskapsløftet faget skal erstatte dersom faget føres som valgfritt programfag i Kunnskapsløftet.

5.2.2 Særskilt for elever med grunnkurs og videregående kurs I i studieretning for økonomiske og administrative fag fra Reform 94

Ved oppfylling av krav til årstimetall i Vg3 studiespesialiserende utdanningsprogram blir sum årstimer minimum 2663 årstimer når grunnkurs og VKI i R94 er 60 uketimer over to år.

5.2.3 Føringsregler av vitnemål/kompetansebevis for elever med bedriftsøkonomi 1 som fellesfag i stedet for geografi og eldre historie, og som fullfører Vg3 etter Kunnskapsløftet:

- Geografi føres som fritak med omfang og fagkode i Kunnskapsløftet med fagmerknad Bestått VKI ØA R94 (FAM30).
- Historie føres med fagkode og akkumulert omfang etter Vg3. Eksamen etter Vg3 omfatter hele faget.
- Fag fra R94 som er videreført i Kunnskapsløftet, føres med fagkode og omfang for Kunnskapsløftet, og fagmerknad "Fag R94 <FAGKODE> (FAM13). Se brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007.

- Studieretningsfag fra R94 som ikke er videreført i Kunnskapsløftet, føres som beskrevet, jf. pkt. 5.2 tredje avsnitt.
- AA6010 Bedriftsøkonomi I kan inngå som programfag og gi fordypning når faget videreføres med SAM3035 Økonomi og ledelse i Kunnskapsløftet.

5.2.4 Fag fra ordninger før Reform 94

Fag fra ordninger før Reform 94 som er likeverdig med eller mer omfattende enn fellesfag eller programfag i Læreplanverket for Kunnskapsløftet, kan føres på dokumentasjon i Kunnskapsløftet. Faget føres med fagets fagkode i Kunnskapsløftet og fagmerknad FAM16 "Bestått fag <åååå>". For fag fra tidligere ordninger som inngår i konverteringstabell utarbeidet av Samordna opptak:

<http://www.samordnaopptak.no/info/poengberegning/forbedringer-av-fag/>, kan faget føres med karakterer fra tidligere ordning. For øvrig føres det "Fritatt" i feltet for standpunktkarakter.

Fag fra ordninger før Reform 94 der det ikke finnes tilsvarende fag i Kunnskapsløftet, kan føres som uspesifiserte programfag (koder UPF9xxx eller UPF9900, omfang fastsettes lokalt) med fagmerknad FAM16 og fritak i feltet for standpunktkarakter.

Føringsreglene i punkt 5.2 kan benyttes dersom ett fag erstattes med flere eller omvendt.

For all dokumentasjon i Kunnskapsløftet som har FAM16, skal det føres vitnemålsmerknad VMM23: "Se vedlegg". Som vedlegg skal det legges ved den opprinnelige dokumentasjonen som ga grunnlag for krediteringen av faget.

5.2.5 Særskilt for elever med grunnkurs og/eller videregående kurs i Reform 94 som fullfører og har rett til vitnemål i Kunnskapsløftet i yrkesfaglige utdanningsprogram

Når grunnkurs og VKI er fullført og bestått i Reform 94, skal studieretningskode for Reform 94 føres i stedet for utdanningsprogramkode for Kunnskapsløftet på vitnemålet (ev. kompetansebeviset), jf. føringsregler for programområder punkt 5.2.

Studieretningsfagene fra Reform 94 føres som uspesifiserte programfag i Kunnskapsløftet iht. punkt 5.2 og med fagmerknad FAM13 som angitt i punkt 5.2.

Tverrfaglige eksamener fra Reform 94 føres med kode for uspesifisert tverrfaglig eksamen (UPF9400 og UPF9500) og med karakter i feltet for eksamenskarakter. Feltet for eksamensform fylles ikke ut (tom).

5.3 Fag fra Kunnskapsløftet som skal føres på dokumentasjon for Reform 94

Siste anledning til å utstede vitnemål og kompetansebevis for Reform 94 var våren 2010, jf. forskrift til opplæringsloven § 24-6. Dette innebærer at det etter dette ikke kan dokumenteres forbedringer på eksisterende vitnemål eller kompetansebevis fra Reform 94 ved å ta fag i Kunnskapsløftet. Det kan derfor etter våren 2010 bare utstedes duplikat av eksisterende dokumentasjon fra Reform 94.

Det kan likevel utstedes dokumentasjon fra Reform 94 til og med våren 2011 for eksamener iht til forskrift til opplæringsloven § 24-7:

- "Siste sentralt gitte tverrfaglege eksamen på VKI-nivå (7000-serien) for lærlingar, som har teikna lærekontrakt innan fristane gitt i første ledd bokstavane a og b, er våren 2011".

- "Siste sentralt gitt eksamen i avviksfag på VKII-nivå (6000-serien) for lærlingar og for praksiskandidatar som har bestått sentralt gitt teoriprøve for praksiskandidatar innan våren 2009, er våren 2011".

I punkt 5.2 er det henvist til informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet som viser ekvivalente fag mellom de to ordningene. Det vises for øvrig til Samordna opptaks regelverk for opptak til høyere utdanning når det gjelder å forbedre karakterer fra Reform 94 ved å få utstedt kompetansebevis for enkeltfag i Kunnskapsløftet:

<http://www.samordnaopptak.no/info/aktuelt/reform94-kunnskapsloftet.html>

5.4 Prinsipper for påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet

Elever som tas inn til Vg3 påbygging til generell studiekompetanse i Kunnskapsløftet på bakgrunn av fullført og bestått yrkesfaglig grunnkurs og VKI fra Reform 94, følger fastsatt fag- og timefordeling for Kunnskapsløftet. Det vises til informasjon om overgangsordninger fra Reform 94 til Kunnskapsløftet gitt i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Kunnskapsdepartementet av 19.09.2006 for Vg1, og i brev til fylkesmenn, fylkeskommuner og videregående skoler fra Utdanningsdirektoratet av 10.09.2007 for Vg2 og Vg3. Se punkt 5.2.5 når det gjelder hvordan yrkesfaglige grunnkurs og videregående kurs fra Reform 94 skal føres på et ev vitnemål/kompetansebevis fra Kunnskapsløftet.

Henvendelser knyttet til innholdet i dette brevet skal gå tjenestevei.

Med vennlig hilsen

Cathrine Børnes
avdelingsdirektør

Hilde Austad
seniorrådgiver